

Raport
Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji
Domu Pomocy Społecznej w Machowinku
(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. Z 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 20-21 sierpnia 2013 r., do Domu Pomocy Społecznej w Machowinku położonym w Machowinku nr 3 (dalej: DPS lub Dom/placówka), udali się przedstawiciele Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (dalej: KMP lub Mechanizm): Marcin Kusy i Wojciech Sadownik (prawnicy) oraz przedstawiciel Biura Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich w Gdańsku Bogumił Furche (prawnik). Ponadto w wizytacji wziął udział ekspert KMP – Paweł Jezierski (psycholog), którego ekspertyza i zalecenia zostały ujęte w treści niniejszego raportu.

Celem wizytacji zapobiegawczej Mechanizmu było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania osób przebywających w DPS oraz dokonanie oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji o funkcjonowaniu placówki i jej podstawowych problemach, udzielonej przez Marka Króla - dyrektora placówki;
- dokonaniu oglądu budynków przeznaczonych dla pensjonariuszy Domu, w tym: pokoi, gabinetów doraźnej pomocy medycznej, kaplicy, sanitariatów, kuchni ogólnej, jadalni, sal dziennego pobytu, pracowni terapeutycznych, sali doświadczeń świata, siłowni, pralni, kotłowni;

- przeprowadzeniu w czasie wizytacji pokoi i innych pomieszczeń rozmów z mieszkańcami Domu, pracownikami i współpracownikami DPS (w tym z osobami udzielającymi świadczeń medycznych i psychologicznych);
- poddaniu analizie wybranej dokumentacji, dostępnej na miejscu (m.in. raportów pielęgniarских, akt wybranych mieszkańców, zeszytów pracowników socjalnych, indywidualnych programów wsparcia mieszkańców).

W toku wizytacji wykonano dokumentację fotograficzną.

Dokonane w ten sposób ustalenia pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji przekazali dyrektorowi placówki oraz wysłuchali jego uwag i wyjaśnień. Podsumowanie to było nagrywane.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano: Zezwolenie Wojewody Pomorskiego z dnia 28 grudnia 2006 r. PS.IV-9013/27/06 na bezterminowe prowadzenie domu pomocy społecznej, Uchwałę nr XV/144/2012 Rady Powiatu Słupskiego z dnia 27 marca 2008 r. w sprawie zmiany Statutu Domu Pomocy Społecznej w Machowinku wraz ze Statutem DPS w Machowinku, uchwałą Zarządu Powiatu Słupskiego nr 29/2007 z dnia 19 lutego 2007 roku w sprawie przyjęcia Regulaminu Organizacyjnego Domu Pomocy Społecznej w Machowinku wraz z Regulaminem Organizacyjnym Domu Pomocy Społecznej w Machowinku, Zarządzeniem Dyrektora DPS w Machowinku Nr 11/2012 z dnia 30.11.2012 r. w sprawie wprowadzenia procedury dotyczącej stosowania bezpośredniego przymusu, Zarządzenie Dyrektora DPS w Machowinku Nr 13/2012 z dnia 10.12.2012 r. w sprawie wprowadzenia procedur postępowania (m.in. dotyczących przyjęcia mieszkańca, wyboru i zmiany pracownika pierwszego kontaktu, skarg zażaleń i wniosków), sprawozdanie z działalności Domu Pomocy w Machowinku za rok 2012, protokół kontroli sanitarnej przeprowadzonej przez Pomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w dniu 29.04.2013 r., sprawozdanie sędziego Sądu Rejonowego w Słupsku z kontroli placówki przeprowadzonej w dniu 19.04.2013 roku oraz protokół kontroli Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego przeprowadzonej w okresie od 29.04. do 8.05.2013 r.

2. Ogólna charakterystyka

Dom posiada 80 miejsc. DPS w całości przeznaczony jest dla osób niepełnosprawnych intelektualnie - dzieci, młodzieży i dorosłych. Najmłodszy mieszkaniec DPS miał w dniu wizytacji 5 a najstarszy 60 lat.

Placówka funkcjonuje na podstawie zezwolenia Wojewody Pomorskiego z dnia 28 grudnia 2006 r., umożliwiającego Powiatowi Słupskiemu prowadzenie na czas nieokreślony domu pomocy społecznej stałego pobytu, przeznaczonego dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (dzieci i dorosłych obojga płci). DPS jest samorządową jednostką budżetową, podlegającą Prezydentowi Słupska, prowadzoną przez Powiat Słupski.

Zadania i organizacja Domu określone zostały w Statucie DPS w Machowinku, przyjętym uchwałą Rady Powiatu Słupskiego. Szczegółową organizację, zakres usług oraz zasady funkcjonowania Domu wraz z zasadami prowadzenia spraw mieszkańców opisuje Regulamin organizacyjny DPS w Machowinku.

3. Legalność pobytu

W dniu wizytacji w placówce przebywało w sumie 38 mężczyzn i 44 kobiety, w tym 8 osób niepełnoletnich. Spośród obecnych w Domu 82 osób, 70 osób dorosłych i jedna osoba niepełnoletnia było ubezwłasnowolnionych całkowicie, 4 nie są ubezwłasnowolnione, pozostałe osoby niepełnoletnie nie są ubezwłasnowolnione. W dniu wizytacji nie było osób przyjętych do DPS bez ich zgody, na mocy postanowienia sądu. Większa liczba mieszkańców niż miejsc przewidzianych w Domu wynika z konieczności pilnego przyjęcia osób znajdujących się w bardzo trudnej sytuacji. Jednocześnie dyrektor placówki zapewnił wizytujących, iż obecnie podejmowane są działania zmierzające do uzyskania dodatkowych 4 miejsc w Domu.

Ekspert KMP na podstawie analizy dokumentacji wskazał, iż osoby kierowane są do DPS na mocy decyzji administracyjnej wydawanej przez Starostę Powiatu Słupskiego lub z upoważnienia przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku. Pensjonariusze są to osoby z upośledzeniem umysłowym. U mieszkańców często, obok upośledzenia umysłowego występuje niepełnosprawność ruchowa. Wszyscy mieszkańcy są niepełnosprawni intelektualnie i mają orzeczenia o stopniu niepełnosprawności - 70 ma orzeczony znaczny lub głęboki stopień niepełnosprawności a 12 umiarkowany. Ponad 30% mieszkańców jest całkowicie niezdolnych do samodzielnego funkcjonowania.

Sędzia wizytujący placówkę w kwietniu 2013 r., nie stwierdził nieprawidłowości w zakresie procedur przyjmowania mieszkańców, ani też prowadzenia dokumentacji ich dotyczącej.

4. Warunki bytowe

Placówka w Machowinku 3 zlokalizowana jest w zespole parkowo-pałacowym na terenie działek o łącznej powierzchni 4,8 ha. W skład DPS wchodzi 8 budynków, w tym 2 budynki mieszkalne, pralnia, budynek gospodarczy, portiernia, kotłownia, szklarnia oraz hydrofornia.

Główny budynek stanowi zabytkowy 4 kondygnacyjny pałac (dalej: pałac). W budynku tym znajdują się pomieszczenia administracji, pokoje dla mieszkańców (2, 3 i 4-osobowe), sale pobytu dziennego, łazienki, pomieszczenia terapii zajęciowej, gabinet pomocy doraźnej, pomieszczenia do rehabilitacji (sala doświadczania świata, siłownia, gabinet fizjoterapii), warsztat malarski, kaplica, stołówka, kuchnie, magazyny, pomieszczenia do zajęć rewalidacyjnych oraz łazienki z łózkami do mycia osób nie poruszających się samodzielnie.

Z opinii eksperta KMP wynika, że pensjonariusze podzieleni są na oddziały, z których każdy ma swoją przestrzeń w Domu. 4 oddziały znajdują się w pałacu, mieszkańcy zajmują pokoje położone w pobliżu siebie, w pałacu znajduje się także pomieszczenie pracownika socjalnego, w którym spotyka się on z mieszkańcami w ich sprawach indywidualnych.

Drugim budynkiem mieszkalnym jest pawilon piętrowy, w którym na dwóch kondygnacjach mieszczą się 2 i 3 osobowe pokoje dla 20 mieszkańców (tzw. „Rodzinka”). Mieszkańcy tego budynku tworzą osobny oddział, którego głównym celem jest nauka funkcjonowania w warunkach jak najbardziej zbliżonych do codziennego życia. W budynku znajduje się aneks kuchenny, suszarnie, pracownia plastyczna oraz punkt biblioteczny.

Wszystkie pokoje mieszkańców w DPS w dniu wizytacji były wyposażone w odpowiednie do potrzeb łóżka i przynajmniej podstawowe meble (szafa, stół, krzesła, szafka nocna). W dniu wizytacji pomieszczenia mieszkalne Domu były wolne od nieprzyjemnych zapachów, estetyczne, panował w nich ład i było w nich czysto. Wszystkie pokoje w DPS mają uchylne okna umożliwiające wietrzenie, ich powierzchnia zapewnia wystarczające oświetlenie pokoi.

Łazienki i toalety przeznaczone dla mieszkańców pokoi, w których nie ma łazienek, znajdują się w pobliżu pokoi, ich liczba umożliwia korzystanie z nich przez mieszkańców zawsze w razie potrzeby, bez konieczności oczekiwania. W łazienkach znajdowały się niezbędne środki czystości i ręczniki.

Teren zielony placówki został zagospodarowany na potrzeby mieszkańców - drzewa i krzewy są zadbane, między nimi znajdują się alejki, ławki, huśtawki ogrodowe oraz zadaszone altany. Jest też grill i miejsce na ognisko, a także miejsca, w których można pograć w koszykówkę czy siatkówkę. W części leśnej parku wytyczono ścieżki spacerowe oraz do nordic walkingu. Do dyspozycji mieszkańców jest także ogród z warzywami i owocami, jak również szklarnia, gdzie hodowane są m.in. pomidory.

Zarówno budynki, jak i ich otoczenie były w dniu wizytacji w bardzo dobrym stanie, nie wymagały pilnych remontów ani konserwacji. Z informacji przekazanych przez dyrektora placówki wynika, że stan ten jest częściowo zasługą realizowanej do 2001 r., stałej współpracy placówki z Oddziałem Zewnętrznym w Ustce Aresztu Śledczego w Słupsku. Areszt realizuje dla skazanych kursy zawodowe, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, w ramach tych kursów konieczne jest zdobycie przez skazanych umiejętności praktycznych. W tym zakresie współpraca DPS z AŚ polega na tym, że DPS dostarcza materiały (np. kostkę brukową, czy materiały ociepleniowe), a skazani w ramach kursów zawodowych (brukarza, dekarza, konserwatora zieleni, monter a dociepleń budynków mieszkalnych) wykonują konkretne prace. Dzięki tej współpracy udało się kosztem samych materiałów zrealizować w DPS następujące inwestycje: położenie ponad 3 tys. m² nawierzchni z polbruku (co umożliwi mieszkańcom poruszającym się na wózkach poruszanie się po całym terenie placówki), termomodernizacja obu budynków mieszkalnych (docieplenie styropianem i pomalowanie elewacji ponad 1200 m² powierzchni budynków), remont dachu i wymiana jego pokrycia w budynku pałacu, rewitalizacja parku oraz fontanny pałacowej.

W ramach tej współpracy codziennie do DPS przyjeżdża dwóch skazanych, w celu wykonywania niezbędnych prac gospodarczo – remontowych.

Współpraca ta, w ocenie przedstawicieli KMP, zasługuje na wyróżnienie, pozwala ona z jednej strony na zaoszczędzenie przez DPS środków finansowych, a nawet na wykonanie remontów, których wykonanie bez pomocy skazanych nie było by możliwe, a z drugiej przyczynia się do realizacji celów kary przez osadzonych w OZ w Ustce skazanych.

Dom zapewnia swoim mieszkańcom 4 posiłki dziennie, uwzględniając diety zdrowotne. W jadłospisie uwzględnia się m.in. owoce, warzywa (również z własnej uprawy) i nabiał. Poza tym mieszkańcy „Rodzinki” mogą, korzystać z aneksu kuchennego, w którym samodzielnie przygotowują i przechowują dowolne potrawy. Mieszkańcy Domu nie są

ograniczeni w zakresie miejsca spożywania posiłku, a potrzebujący pomocy pensjonariusze są karmieni przez pracowników DPS w stołówce, nawet poza godzinami wydawania posiłków.

Z relacji dyrektora Domu wynika, że DPS zapewnia wszystkim mieszkańcom niezbędną pomoc w zakresie brakującej odzieży, obuwia czy środków higienicznych. Pensjonariusze otrzymują pościel i ręczniki. Rzeczy te są prane w pralni DPS. W trakcie oglądu placówki, przedstawiciele Mechanizmu stwierdzili, że wszyscy mieszkańcy byli ubrani właściwie do pory roku w nienoszącą śladów znacznego użycia odzież, byli czysti, a osobom, które brudziły się np. wylewając na siebie napój, opiekunki natychmiast pomagały się przebrać. Bielizna oraz ubrania składowane z przeznaczeniem wydania ich mieszkańcom nie posiadającym wystarczającej ilości własnej odzieży, były w dobrym stanie.

W magazynie ubrań, znajdującym się w pałacu, zostały wydzielone półki na ubrania poszczególnych mieszkańców (każda półka jest opisana), co znacznie ułatwia pracownikom znalezienie właściwych ubrań.

Budynki i teren DPS nie są monitorowane. Placówka jest w pełni dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

W ocenie Mechanizmu, placówka spełnia warunki w zakresie zapewnienia usług bytowych, sanitarnych, opiekuńczych i higienicznych, określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki społecznej z 23 sierpnia 2012 r., w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U z 2012 r., poz. 964; dalej: Rozporządzenie).

5. Personel wizytowanej placówki

W DPS zatrudnionych jest 56 osób, do których, poza kierownictwem i administracją należy: 3 techników fizjoterapii, instruktor ds. k - o oraz instruktor terapii zajęciowej, pracownik socjalny, 7 pielęgniarek (w tym starsza pielęgniarka i kierownik działu), 14 opiekunów (w tym 8 starszych opiekunów), 5 pokojowych, dozorca, konserwator, 2 praczki, 4 kucharzy (w tym szef kuchni), kierowca, magazynier, robotnik gospodarczy. Przy pracach pomocniczych zatrudnione są 2 pokojowe i 2 opiekunów. Z placówką współpracuje psycholog (obecny w placówce 3 razy w miesiącu) i psychiatra (obecny w placówce raz w tygodniu), na podstawie umów zlecenia. Zarówno psycholog jak i psychiatra są także do dyspozycji w razie potrzeby. Z informacji przekazanych ekspertowi KMP przez psychologa wynika, że kontakt i wymiana informacji o podopiecznych pomiędzy nim a

psychiatrą podczas osobistych spotkań jest dobry.

W DPS Machowinko są dwa zespoły opiekuńczo-terapeutyczne. Jeden dla mieszkańców dorosłych, a drugi dla dzieci i młodzieży. W obu przypadkach wskaźnik zatrudnienia pracowników Zespołu Opiekuńczo-Terapeutycznego jest zgodny z Rozporządzeniem. Zespół dla dzieci i młodzieży składa się z 21 pracowników oraz 3 osób wspomagających. Zespół dla osób dorosłych składa się z 25 pracowników oraz 4 wspomagających. W skład zespołu dla dorosłych, nie branych pod uwagę przy naliczaniu wskaźnika, wchodzi dodatkowe 10 osób, które są jednocześnie członkami zespołu dla dzieci i młodzieży.

W ocenie eksperta KMP zaletą jest nieustanne szkolenie się personelu. W 2012 roku w 17 szkoleniach wzięło udział 30 osób. Na korzyść wizytowanego DPS przemawia także wprowadzenie Kodeksu pracownika pierwszego kontaktu, który zawiera obowiązki i prawa takiego pracownika oraz traktuje o kontakcie pomiędzy pracownikiem a podopiecznym.

Z DPS współpracują także wolontariusze, ze względu jednak na położenie placówki i znaczną odległość od innych miejscowości, mało jest chętnych do stałej współpracy. Ponadto, z informacji uzyskanych od dyrektora wynika, że kiedyś taka współpraca miała miejsce, niemniej jednak zdarzały się nadużycia np. w postaci zamieszczania zdjęć podopiecznych Domu, przez wolontariuszy, w miejscach ogólnodostępnych. Obecnie wolontariusze są angażowani do pomocy przy organizacji różnych imprez okolicznościowych.

6. Traktowanie mieszkańców przez personel wizytowanej placówki

Atmosfera panująca w Domu w trakcie wizytacji była bardzo dobra. Zauważono, iż zarówno jego dyrektor jak i kadra są w pełni zorientowani w zakresie potrzeb i upodobań poszczególnych mieszkańców. W rozmowach indywidualnych mieszkańcy podkreślali, że czują się dobrze w placówce i nie wskazywali na żadne przejawy niewłaściwego ich traktowania.

Jak wskazano wyżej, w Domu powołano 2 zespoły terapeutyczno-opiekuńcze, składające się m.in. z pielęgniarek, opiekunek socjalnych i pokojowych, które wraz z fizjoterapeutami i pracownikami terapii zajęciowej zajmują się mieszkańcami Domu. Pensjonariusze podzieleni zostali na 5 grup. Cztery grupy umieszczone są w pałacu,

gdzie zajmują pokoje położone w pobliżu siebie, oddzielną grupę stanowią mieszkańcy pawilonu - „Rodzinka”.

Każdemu mieszkańcowi Domu, przy przyjęciu do placówki proponuje się osobę spośród personelu, która będzie pełnić funkcję pracownika pierwszego kontaktu (ppk). Mieszkaniec w uzasadnionych przypadkach ma możliwość zmiany ppk. Praktyka ta pokazuje, że wzajemne zaufanie między pracownikami a mieszkańcami jest bardzo istotną wartością, co bez wątpienia również przyczynia się do kształtowania właściwej atmosfery w DPS i zapobiega przypadkom niewłaściwego traktowania pensjonariuszy.

Celem zespołu opiekuńczo – terapeutycznego „Rodzinki” jest usamodzielnienie i uspołecznienie podopiecznych, w takim stopniu, w jakim jest to możliwe. Oprócz zajęć z terapeutami, opiekunami, fizjoterapeutą, pracownikiem socjalnym czy psychologiem, mieszkańcy „Rodzinki” mają również zajęcia z pracownikami gospodarczymi – konserwatorem, kucharką, praczką. Mieszkańcy „Rodzinki” opracowują własny regulamin i ustalają plan zajęć z tymi osobami. Podczas takich zajęć mieszkańcy zdobywają umiejętności praktyczne – samodzielnie przygotowują posiłki, dokonują drobnych napraw, pracują w ogrodzie. Mieszkańcy „Rodzinki” biorą też udział w planowaniu wyjazdów, wycieczek czy wspólnych wyjść (np. na basen, do teatru, kina lub po większe zakupy), a także współorganizują imprezy okolicznościowe, zapraszając przyjaciół i sympatie spoza Domu.

Pensjonariusze DPS funkcjonują w placówce w sposób zbliżony do warunków domowych, mając równocześnie zapewnioną opiekę oraz dobre warunki bytowe. Przedstawiciele Mechanizmu dostrzegli również dbałość o czystość w pokojach mieszkańców oraz w całej placówce (pensjonariusze nie są zmuszani do samodzielnego sprzątnięcia) oraz dobry stan higieniczny wszystkich podopiecznych.

Personel podejmuje również próby nawiązywania kontaktu z rodzinami mieszkańców, by zachęcić je do podtrzymywania relacji z podopiecznymi DPS, co miałooby korzystny wpływ na ich stan psychiczny. Z informacji uzyskanych od dyrektora placówki wynika jednak, że tylko kilka rodzin utrzymuje stały kontakt z członkami przebywającymi w DPS.

W ocenie eksperta KMP kontakt z psychologiem jest rzadki, ale z rozmów z mieszkańcami wynika, że wystarczający. Kontrakt z psychologiem obejmuje 3 planowe wizyty w miesiącu plus w razie potrzeby. Z zebranych informacji wynika, że do

głównych zadań psychologa należą rozmowy terapeutyczne z mieszkańcami. Rzadko zdarzają się interwencje kryzysowe, wymagające wezwania psychologa do któregoś z mieszkańców. Mieszkańcy cenią sobie kontakt z psychologiem. Z rozmowy z nim wynika, że jest zaangażowany w pracę w DPS, współpracuje z nim od długiego czasu, zna jego specyfikę oraz mieszkańców.

Zgodnie z informacją przekazaną przez dyrektora Domu, w placówce nie doszło w ostatnim czasie do żadnych wydarzeń nadzwyczajnych, poza zgonami mieszkańców. Przedstawiciele KMP ustalili, że w latach 2012-2013 (do dnia wizytacji) w DPS zmarły 2 osoby, według relacji personelu placówki, wszystkie zgony były spowodowane naturalnymi przyczynami. Dotychczasowe doświadczenie pracowników DPS we współpracy ze szpitalem udzielającym pomocy podopiecznym nie daje podstaw do przypuszczeń, że śmierć podopiecznych mogła być wynikiem zaniedbania czy też złego traktowania w szpitalu.

Z informacji przekazanych przez dyrektora placówki wynika, iż zarówno w roku 2012, jak i 2013 w Domu nie stosowano środków przymusu bezpośredniego, nie toczyły się też żadne postępowania dyscyplinarne ani karne, nie złożono również żadnej skargi na pracownika DPS.

Wszyscy pensjonariusze, z którymi rozmawiali przedstawiciele Mechanizmu dobrze ocenili pracę personelu oraz sposób w jaki są przez niego traktowane, podkreślając, że lubią te osoby i że faktycznie interesują się one ich sprawami.

7. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

W DPS nie stwarza się żadnych ograniczeń w kontaktach mieszkańców z członkami najbliższej rodziny, opiekunami, przyjaciółmi czy sympatiami, które nie mieszkają w DPS. Odwiedziny mogą odbywać się przez cały dzień. Mieszkańcy mogą utrzymywać kontakt z rodziną oraz znajomymi także w formie korespondencyjnej czy telefonicznej – telefon stacjonarny znajduje się w pokoju pracownika socjalnego, część mieszkańców ma również własne telefony komórkowe.

Kontakt mieszkańców Domu z osobami spoza placówki jest także organizowany w formie udziału w zawodach sportowych (np. w kwietniu 2012 r., mieszkańcy brali udział w Olimpiadzie Specjalnej w Gniewie), zabawach (bal karnawałowy, bal walentynkowy, sylwestrowy, Halloween, Andrzejki, Dzień Dziecka, tłusty czwartek, dzień pieczonego

ziemniaka), obchodach różnych uroczystości (urodziny i imieniny mieszkańców, święta), wycieczkach (wycieczka do Słowińskiego Parku Narodowego organizowana przez OZ w Ustce AŚ w Słupsku) i wyjściach grupowych (wyjazd nad jezioro czy na jagody), imprezach kulturalnych (np. w 2012 r., mieszkańcy DPS w Machowinku zdobyli główną nagrodę na Festiwalu Twórczości Osób Niepełnosprawnych „Pozapozy” organizowanym przez MOPR w Gdańsku).

Ekspert KMP podkreślił, że oferta imprez okolicznościowych i kulturalno-oświatowych jest bardzo bogata - w 2012 roku były 24 imprezy, a na 2013 rok zaplanowane są 23 takie wydarzenia. Między innymi są to wycieczki (np. Słowiński Park Narodowy), zabawy okolicznościowe (Dzień Dziecka, Mikołajki), turnusy rehabilitacyjne, przedstawienia teatralne. Dodatkowo są imprezy organizowane przez opiekunów oraz imieniny i urodziny mieszkańców. Co roku jedną z imprez jest Bal Charytatywny, z którego dochód jest przeznaczany na wypoczynek letni podopiecznych. Rajd Rowerowy Osób Niepełnosprawnych organizowany jest co roku w okresie letnim z inicjatywy dyrektora DPS. W Rajd zaangażowani są urzędnicy i znane osoby z okolic, które czynnie w nim uczestniczą, co sprzyja integracji podopiecznych DPS ze społecznością lokalną. Warta podkreślenia, w ocenie eksperta KMP, jest inicjatywa „wymiany” podopiecznych z DPS w Ojcowie. Mieszkańcy mieli okazję poznać inne warunki, zwiedzić okolicę, poznać nowych ludzi.

Z informacji uzyskanych od dyrektora placówki wynika, że w celu większego wsparcia, zwiększenia komfortu i jakości życia podopiecznych, pracownicy Domu założyli Stowarzyszenie, którego działalność polega między innymi na gromadzeniu środków na dofinansowanie: corocznych wyjazdów w góry na turnusy rehabilitacyjne, sprzętu rehabilitacyjnego, materiałów do terapii zajęciowej. W tym celu m.in. organizowane są bale charytatywne (w tym roku odbędzie się X, jubileuszowa, edycja). Ponadto DPS jest współorganizatorem i partnerem wielu przedsięwzięć, takich jak na przykład Rajdy Rowerowe Osób Niepełnosprawnych im. St. Kądzieni, które obejmuje honorowym patronatem Starosta Słupski, który także czynnie uczestniczył w każdej z XI edycji tego wydarzenia. DPS dofinansowuje wszelkie wyjazdy Mieszkańców poza Dom (olimpiady specjalne, festiwale i konkursy, odwiedziny rodzin). W ocenie wizytujących tego rodzaju działanie należy uznać za dobrą praktykę.

Z informacji uzyskanych od dyrektora placówki wynika, że w DPS nie istnieje

problem ze spożywaniem alkoholu przez mieszkańców w sposób zakłócający funkcjonowanie placówki, mimo, iż mieszkańcy mogą swobodnie poruszać się także poza jej terenem.

Osoby, z którymi przeprowadzono rozmowy pozytywnie oceniły dużą ilość wyjazdów oraz zajęć k-o.

8. Prawo do dysponowania własnością

Pieniądze własne mieszkańców są wpłacane na konto depozytowe DPS. Zgodnie z przedstawioną przez główną księgową Domu informacją, wpłaty te są indywidualnie księgowane. Z tych kwot potrącane są pieniądze na leki i opłaty za pobyt.

Cenne przedmioty i dokumenty, w tym dowody osobiste, pensjonariusze mogą złożyć w depozycie placówki i nie ma ograniczeń w wydawaniu ich właścicielom. Każdy mieszkaniec ma nadto możliwość zamknięcia na klucz swojej szafki przyłóżkowej i szafy na rzeczy osobiste.

W DPS istnieją czytelne procedury postępowania z własnością zmarłych mieszkańców, jednakże z informacji uzyskanych od dyrektora wynika, iż pojawiają się czasem trudności z kontaktem z rodzinami zmarłych.

9. Prawo do ochrony zdrowia.

Wszyscy mieszkańcy DPS wymagają stałej bądź okresowej opieki psychiatrycznej i psychologicznej, a duża część z nich, ze względu na wiek i przewlekłe stosowanie leków, wymaga okresowej kontroli internistycznej.

Badania oraz porady lekarzy współpracujących z placówką odbywają się w przystosowanym do tego celu gabinecie zabiegowo – pielęgniarskim, umiejscowionym przy wejściu do DPS. Do lekarzy specjalistów, działających w ramach NFZ, poza psychiatrą (który przyjmuje na miejscu), pensjonariusze dowożeni są busem Domu, jak tylko jest taka potrzeba.

W 2012 r. mieszkańcy korzystali z szeregu konsultacji specjalistycznych (m.in. okulistycznych, hepatologicznych, endokrynologicznych, dermatologicznych, chirurgicznych) oraz badań (EKG, RTG, EEG, gastroscopia, mammografia) w poradniach w Słupsku, Ustce, Akademii Medycznej w Gdańsku i Koszalinie.

Opieka stomatologiczna zapewniana jest mieszkańcom poprzez wizyty w poradni

stomatologicznej dla osób z upośledzeniem. W 2012 r. z zabiegów stomatologicznych w znieczuleniu ogólnym korzystało 20 mieszkańców, 2 osoby korzystały z porad ortodonta, 81 mieszkańców dwa razy w roku skorzystało z konsultacji stomatologicznej w poradni dla osób niepełnosprawnych w Słupsku.

Lekarz internista oraz psychiatra przyjmują w DPS raz w tygodniu, w razie potrzeby przyjeżdżają na wezwanie telefoniczne.

10. Prawo do informacji

W placówce działa samorząd mieszkańców, który składa się obecnie z 8 osób. Samorząd współpracuje z dyrektorem i innymi pracownikami domu, przy organizowaniu codziennych zajęć i przedsięwzięć, w celu podniesienia jakości usług świadczonych przez placówkę. Na zebraniach Samorządu z mieszkańcami poruszane są tematy dotyczące codziennego funkcjonowania w placówce, na przykład sposobów rozwiązywania konfliktów w grupie, codziennych obowiązków czy znaczenia świąt w życiu człowieka.

Informację i pomoc dotyczącą załatwiania spraw urzędowych mieszkańcy otrzymują od pracowników domu.

11. Prawo do usług opiekuńczo-terapeutycznych i edukacji

Placówka spełnia bardzo dobrze funkcje opiekuńcze wobec mieszkańców i jest nastawiona na realizowanie programów rehabilitacyjnych wobec pensjonariuszy.

Zgodnie z ustaleniami eksperta KMP, w DPS zatrudnione są dwie fizjoterapeutki. Mieszkańcom oferowane są różnorodne zajęcia: hydroterapia, kinezyterapia i rehabilitacja na siłowni i w sali Uniwersalnego Gabinetu Usprawnienia Leczniczego (UGUL), terapia rozluźniająca i relaksacyjna. Dodatkowo funkcjonuje Sala Doświadczania Świata. Prowadzone są tam: talassoterapia, chromoterapia i sylwoterapia. Wyposażenie sal w odpowiedni sprzęt jest bardzo dobre. W chwili wizytacji był problem z salą do UGUL, ale usterki (zalanie z sali hydroterapeutycznej, znajdującej się piętro wyżej) zostały usunięte i dyrektor zapewnił, że do września, kiedy z urlopów wrócą nauczyciele, sala będzie gotowa do użytku. Dla osób nie mogących korzystać z sal, organizowane są ćwiczenia w pokojach, np. masaże (klasyczne, przeciwbólowe, przeciwoleżynowe), naświetlania. Część zajęć prowadzona jest poza budynkiem - ćwiczenia ogólnokondycyjne, gry i zabawy, nordic

walking, spaceru. Organizowane są też wyjścia na basen, przejażdżki rowerowe, turnusy hipoterapii.

Terapię zajęciową prowadzą dwie terapeutki. Prowadzona jest arteterapia (rysunek, dekoratorstwo, malarstwo), ludoterapia, videoterapia, ergoterapia, muzykoterapia i zajęcia relaksacyjne. W „Rodzince” osoby zajmują się tworzeniem z gipsu, gotowaniem, uprawiają własny ogródek, pomagają przy różnych pracach – by uczyć się samodzielności. W ocenie eksperta KMP dostosowanie rodzaju i poziomu zajęć do możliwości poszczególnych mieszkańców jest bardzo dobrym rozwiązaniem.

Z informacji przekazanych przez dyrektora placówki wynika, że mieszkańcy „Rodzinki” byli beneficjentami wielu projektów realizowanych przez Centrum Wolontariatu w Słupsku, których partnerem był DPS Machowinko. W 2005 r. DPS otrzymał „Certyfikat dla placówki profesjonalnie i z sercem współpracującej z wolontariuszami”, wręczony przez Prezesa Sieci Centrów Wolontariatu w Warszawie.

Ekspert KMP stwierdził, że dla każdego przyjmowanego do DPS mieszkańca ustalany jest Indywidualny Plan Wsparcia Mieszkańca (dalej: IPWM), zawierający cele krótko i długo terminowe oraz formy i sposoby ich realizacji. Plan tworzony jest między innymi w oparciu o zebrane podczas przyjmowania podstawowe informacje o osobie przyjmowanej. Plan tworzy Zespół opiekuńczo-terapeutyczny, jest on weryfikowany co pół roku (cele krótkoterminowe) i co roku (cele długoterminowe). Weryfikacja polega na sprawdzeniu stanu realizacji celów i ich ewentualnej modyfikacji oraz wyznaczaniu nowych. Co miesiąc ppk, w specjalnym zeszycie dokonuje wpisu o aktualnej sytuacji pensjonariusza, lub nadzwyczajnych wydarzeniach. Wpisy są dokonywane językiem potocznym, co – w ocenie eksperta KMP - dodaje im autentyczności oraz pokazuje dobre podejście oraz świadczy o znajomości mieszkańców przez personel. W ocenie eksperta KMP mankamentem jest brak wpisów, gdy pracownik pierwszego kontaktu jest nieobecny, z powodu na przykład urlopu. W dokumentacji mieszkanki [dane usunięto] ekspert KMP stwierdził brak wpisów od marca do czerwca 2013 r., gdyż ppk przebywał na zwolnieniu lekarskim. Podobnie, w dokumentacji mieszkańca [dane usunięto], brak jest wpisów w okresach I-III.2010 oraz V-VI.2013 ze względu na nieobecność opiekuna. W ocenie eksperta KMP zachowanie ciągłości wpisów jest bardzo ważne. Przedstawiciele KMP zalecają, by pod nieobecność osoby dokonującej wpisów robiła to osoba zastępująca nieobecnego pracownika.

Z opinii eksperta KMP wynika, iż plany i cele długoterminowe ustalane dla pensjonariuszy zazwyczaj nie w pełni udaje się zrealizować, co jest specyfiką dla osób z tak znacznym upośledzeniem. Natomiast udaje się w części zrealizować cele krótkoterminowe. Analiza wpisów pokazuje duże zaangażowanie personelu w proces pomocy mieszkańcom. IPWM na przykładzie opracowanych dla [dane usunięto] i [dane usunięto] pokazują dużą staranność i dbałość o szczegóły. Widać duży wkład pracy w poznanie podopiecznego, chociażby na przykładzie wypełniania szczegółowych arkuszy dotyczących funkcjonowania mieszkańca. Na pochwałę zasługuje też staranność i uwaga pani kierownik Oddziału Opiekuńczo Terapeutycznego (podczas wizytacji nieobecna, gdyż przebywała na urlopie). W zeszytach widnieją jej adnotacje i prośba o uzupełnienie podpisów, gdy dostrzegła, że osoba dokonująca oceny mieszkańca nie podpisała się pod dokonany wpisem. Z obserwacji wynika, że od takiej uwagi, podpisy znajdowały się już pod każdym wpisem dotyczącym funkcjonowania mieszkańca.

Mieszkańcy uczestniczą też w turnusach rehabilitacyjnych organizowanych poza terenem DPS. Z informacji uzyskanych od pracownika socjalnego wynika, że w 2012 r. 25 pensjonariuszy uczestniczyło w takim turnusie w Ośrodku Rehabilitacyjno – Wypoczynkowym „Wielspin” w Wągrowcu, a 14 w „Jaskółczym Gnieździe” w Jaworzynie. W 2013 r. 27 mieszkańców brało udział w turnusie rehabilitacyjnym w Ośrodku Rehabilitacyjno – Wypoczynkowym „Syrena” w Mielnie.

W DPS działa filia Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego w Damnicy. Prowadzi ona zajęcia rewalidacyjno – wychowawcze dla 13 mieszkańców oraz nauczanie indywidualne dla 2 mieszkańców. Z informacji uzyskanych od Dyrektora DPS wynika, że pracownicy DPS oraz nauczyciele tworzą tzw. „teamy” w skład, których wchodzi: opiekun prawny, ppk, terapeuta oraz nauczyciel konkretnego mieszkańca, wspomagani przez psychologa oraz pracownika socjalnego. Kierownik zespołu opiekuńczo – terapeutycznego organizuje spotkania w „teamach”, podczas których omawiane i modyfikowane są w razie potrzeby: plan pracy nauczyciela oraz IPWM. Protokoły z tych spotkań pozwalają zachować ciągłość pracy opiekuńczo-terapeutycznej oraz pedagogicznej. Stanowią również wskazówki dla opiekunów grup w codziennej pracy. Dzięki takiemu trybowi postępowania jedna z mieszanek DPS, osoba częściowo ubezwłasnowolniona, ukończyła szkołę przysposabiającą do zawodu i obecnie jest zatrudniona w zakładzie pracy chronionej w Słupsku. Do pracy dojeżdża samodzielnie, ma również konto

bankowe wraz z kartą płatniczą, z której może korzystać, z tym zastrzeżeniem, że większe zakupy (np. laptop) konsultuje z ustanowionym dla niej kuratorem, którym jest pracownik DPS.

Ponadto 1 osoba uczy się w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym w Szczecinie, gdzie zdobywa zawód kucharza. W trakcie nauki przebywa w internacie ośrodka, do szkoły dojeżdża pociągiem, pod opieką pracownika DPS. Jeden mieszkaniec uczy się w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym w Słupsku, a dowóz zapewnia gmina Ustka, dla 1 osoby prowadzone są też na terenie DPS zajęcia przedszkolne przez nauczycielkę ze szkoły w Objeździe.

12. Prawo do praktyk religijnych

DPS świadczy usługi w zakresie potrzeb duchowych swoich podopiecznych zapewniając m.in. mszę świętą (w kaplicy Domu), jak również możliwość uczestniczenia w mszy świętej w kościele w pobliskim Wytownie). Mieszkańcom udzielane są także sakramenty. Przedstawiciele Mechanizmu nie stwierdzili nieprawidłowości w omawianym obszarze.

13. Dobre praktyki.

W ocenie wizytujących na szczególne wyróżnienie zasługują następujące aspekty funkcjonowania Domu:

1. współpraca z Aresztem Śledczym w Słupsku w wielu sferach (realizacja kursów zawodowych dla skazanych, nieodpłatne zatrudnienie dwóch skazanych przy bieżących pracach gospodarczo – remontowych, realizacja programu „4 pory roku”);
2. działalność Stowarzyszenia mającego na celu gromadzenie środków na dofinansowanie potrzeb mieszkańców (wyjazdów do rodzin, udziału w olimpiadach specjalnych czy turnusach rehabilitacyjnych a także sprzętu niezbędnego do terapii czy rehabilitacji);
3. bardzo bogata i różnorodna oferta szkoleń dla pracowników placówki;
4. inicjatywa wymiany podopiecznych z DPS w Ojcowie.

14. Zalecenia Krajowego Mechanizmu Prewencji.

Na podstawie art. 19 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają:

Dyrektorowi DPS:

1. zwiększenie częstotliwości rozmów psychologa z mieszkańcami;
2. kontynuowanie rozszerzania oferty oddziaływań terapeutycznych (jak hipoterapia); należy rozważyć współpracę z osobami, które zajmują się formami oddziaływań adekwatnymi dla osób przebywających w DPS, mogą to być np. DMT – psychoterapia tańcem i ruchem, wspomagająca komunikację z osobami, którym przychodzi to z trudnością;
3. zadbanie, by wpisy o stanie mieszkańca, pod nieobecność pracownika pierwszego kontaktu, były dokonywane przez inną osobę.